

SISTEMA PERIÒDIC

Química 2n Batx

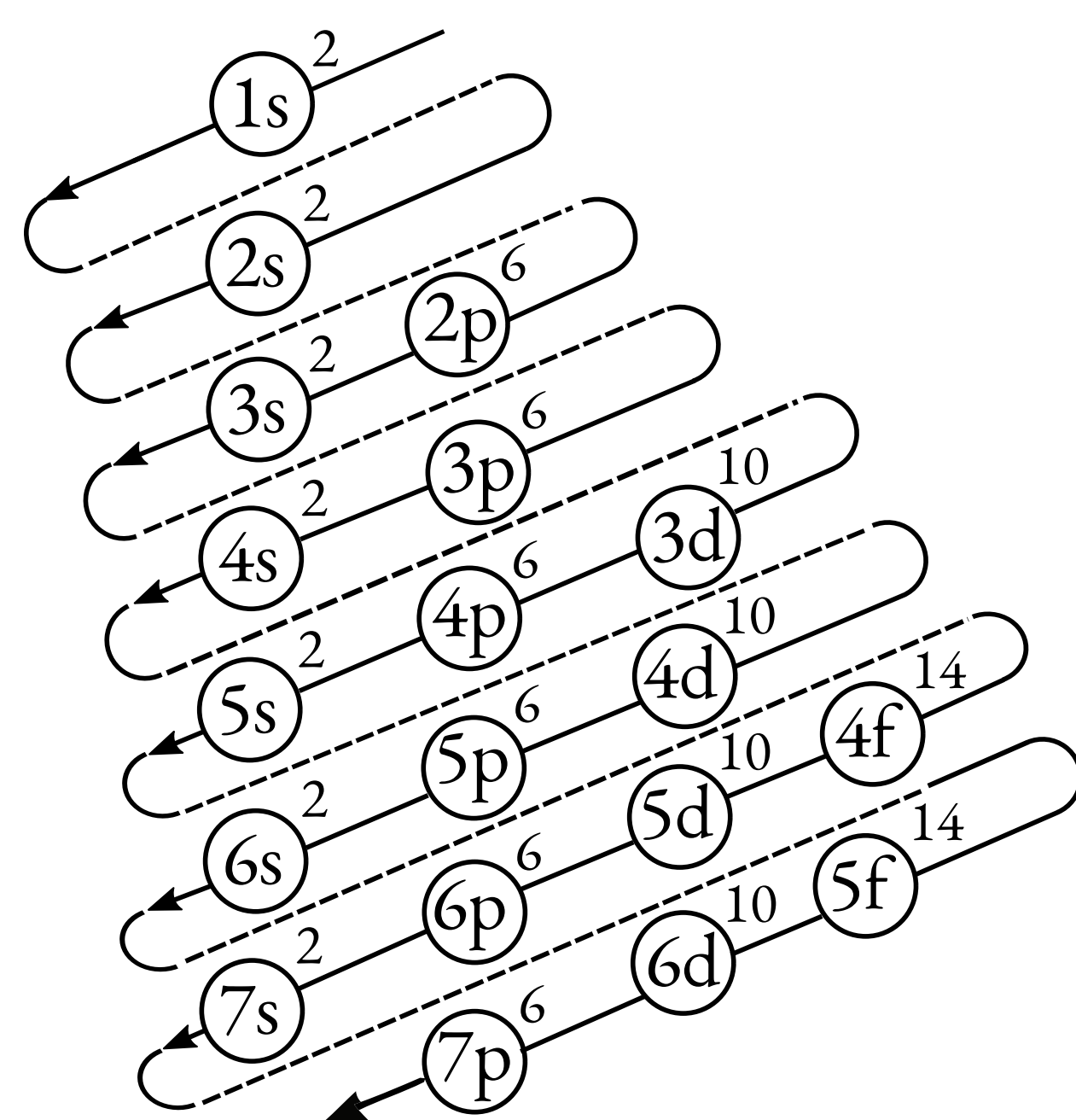
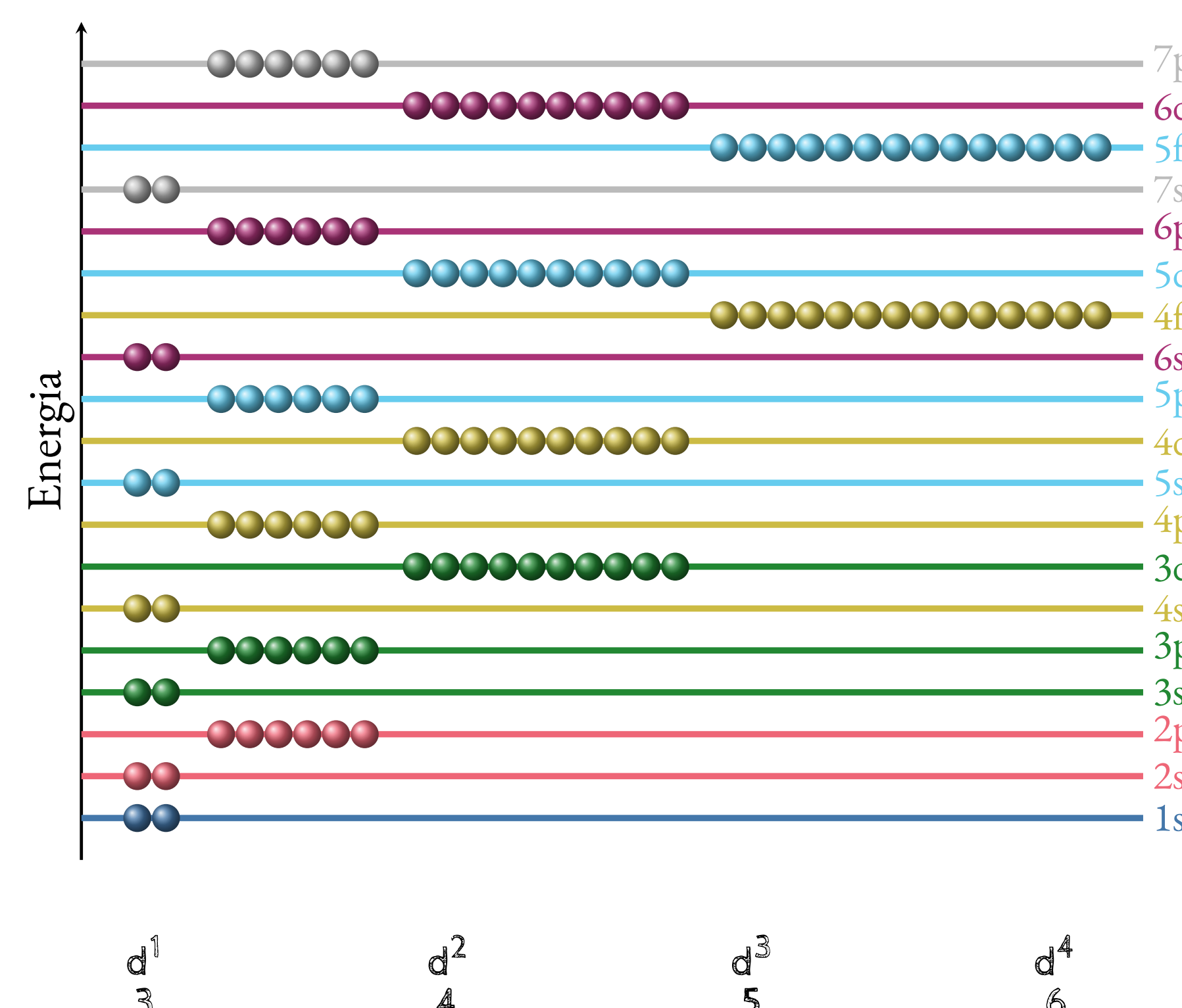
Rodrigo Alcaraz de la Osa. Traducció: Òscar Colomar (@ocolomar)

Taula periòdica i configuració electrònica

La **taula periòdica** dels **elements** organitza els **118 elements** coneguts en **7 períodes** (files) i **18 grups** (columnes), **ordenats** pel seu **nombre atòmic Z**.

1	1.0080		
1	H 1s ¹ Hidrogen		
2	3 6.94	4 9.0122	
2	Li [He] 2s ¹ Liti	Be [He] 2s ² Beril·li	
3	11 22.990	12 24.305	
3	Na [Ne] 3s ¹ Sodi	Mg [Ne] 3s ² Magnesi	
4	19 39.098	20 40.078	
4	K [Ar] 4s ¹ Potassi	Ca [Ar] 4s ² Calci	
5	37 85.468	38 87.62	
5	Rb [Kr] 5s ¹ Rubidi	Sr [Kr] 5s ² Estronci	
6	55 132.91	56 137.33	
6	Cs [Xe] 6s ¹ Cesi	Ba [Xe] 6s ² Bari	
7	87 223	88 226	
7	Fr [Rn] 7s ¹ Franci	Ra [Rn] 7s ² Radi	

Z   Massa

Símbol

Configuració
electrònica

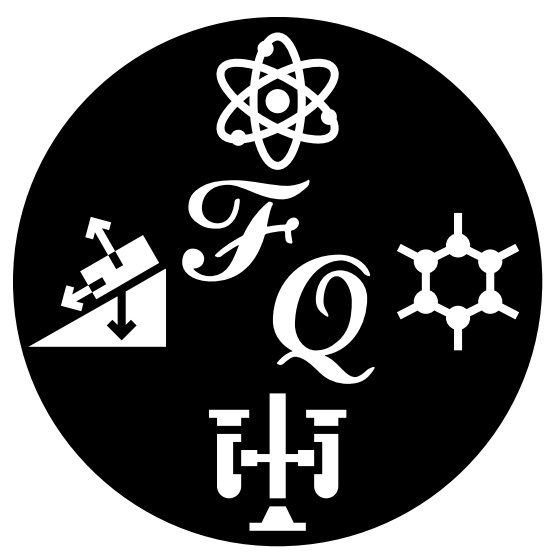
Nom

21 44.956	22 47.867	23 50.942	24 51.996	25 54.938	26 55.845	27 58.933	28 58.693	29 63.546	30 65.38	31 69.723	32 72.630	33 74.922	34 78.971	35 79.904	36 83.798
Sc [Ar] 4s ² 3d ¹ Escandi	Ti [Ar] 4s ² 3d ² Titani	V [Ar] 4s ² 3d ³ Vanadi	Cr [Ar] 4s ¹ 3d ⁵ Crom	Mn [Ar] 4s ² 3d ⁵ Manganès	Fe [Ar] 4s ² 3d ⁶ Ferro	Co [Ar] 4s ² 3d ⁷ Cobalt	Ni [Ar] 4s ² 3d ⁸ Níquel	Cu [Ar] 4s ¹ 3d ¹⁰ Coure	Zn [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ Zinc	Ga [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ¹ Gal·li	Ge [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ² Germani	As [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ³ Arsènic	Se [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ⁴ Seleni	Br [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ⁵ Brom	Kr [Ar] 4s ² 3d ¹⁰ 4p ⁶ Kriptó
39 88.906	40 91.224	41 92.906	42 95.95	43 97	44 101.07	45 102.91	46 106.42	47 107.87	48 112.41	49 114.82	50 118.71	51 121.76	52 127.60	53 126.90	54 131.29
Y [Kr] 5s ² 4d ¹ Ittri	Zr [Kr] 5s ² 4d ² Zirconi	Nb [Kr] 5s ¹ 4d ⁴ Niobi	Mo [Kr] 5s ¹ 4d ⁵ Molibdè	Tc [Kr] 5s ² 4d ⁵ Tecneci	Ru [Kr] 5s ¹ 4d ⁷ Ruteni	Rh [Kr] 5s ¹ 4d ⁸ Rodi	Pd [Kr] 4d ¹⁰ Pal·ladi	Ag [Kr] 5s ¹ 4d ¹⁰ Plata	Cd [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ Cadmí	In [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ¹ Indi	Sn [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ² Estany	Sb [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ³ Antimoni	Te [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ⁴ Tel·luri	I [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ⁵ Iode	Xe [Kr] 5s ² 4d ¹⁰ 5p ⁶ Xenó
71 174.97	72 178.49	73 180.95	74 183.84	75 186.21	76 190.23	77 192.22	78 195.08	79 196.97	80 200.59	81 204.38	82 207.2	83 208.98	84 209	85 210	86 222
Lu [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹ Luteci	Hf [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ² Hafni	Ta [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ³ Tàntal	W [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ⁴ Tungstè	Re [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ⁵ Reni	Os [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ⁶ Osmi	Ir [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ⁷ Iridi	Pt [Xe] 6s ¹ 4f ¹⁴ 5d ⁹ Platí	Au [Xe] 6s ¹ 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ Or	Hg [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ Mercuri	Tl [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ¹ Tal·li	Pb [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ² Plom	Bi [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ³ Bismut	Po [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ⁴ Poloni	At [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ⁵ Àstat	Rn [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ 5d ¹⁰ 6p ⁶ Radó
103 262	104 267	105 268	106 269	107 270	108 269	109 277	110 281	111 282	112 285	113 286	114 290	115 290	116 293	117 294	118 294
Lr [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 7p ¹ Laurenci	Rf [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ² Rutherfordi	Db [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ³ Dubni	Sg [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ⁴ Seaborgi	Bh [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ⁵ Bohri	Hs [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ⁶ Hassi	Mt [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ⁷ Meitneri	Ds [Rn] 7s ¹ 5f ¹⁴ 6d ⁹ Darmstadtí	Rg [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ⁹ Roentgeni	Cm [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ Copernici	Nh [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ¹ Nihoni	Fl [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ² Flerovi	Mc [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ³ Moscovi	Lv [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ⁴ Livermori	Ts [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ⁵ Tenessi	Og [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ 6d ¹⁰ 7p ⁶ Oganessó

- BLOC S
- BLOC P
- BLOC D
- BLOC F

57 138.91	58 140.12	59 140.91	60 144.24	61 145	62 150.36	63 151.96	64 157.25	65 158.93	66 162.50	67 164.93	68 167.26	69 168.93	70 173.05
La [Xe] 6s ² 5d ¹ Lantani	Ce [Xe] 6s ² 4f ¹ 5d ¹ Ceri	Pr [Xe] 6s ² 4f ³ Praseodimi	Nd [Xe] 6s ² 4f ⁴ Neodimi	Pm [Xe] 6s ² 4f ⁵ Prometi	Sm [Xe] 6s ² 4f ⁶ Samari	Eu [Xe] 6s ² 4f ⁷ Europi	Gd [Xe] 6s ² 4f ⁷ 5d ¹ Gadolini	Tb [Xe] 6s ² 4f ⁹ Terbi	Dy [Xe] 6s ² 4f ¹⁰ Disprosi	Ho [Xe] 6s ² 4f ¹¹ Holmi	Er [Xe] 6s ² 4f ¹² Erbí	Tm [Xe] 6s ² 4f ¹³ Tuli	Yb [Xe] 6s ² 4f ¹⁴ Iterbi
89 227	90 232.04	91 231.04	92 238.03	93 237	94 244	95 243	96 247	97 247	98 251	99 252	100 257	101 258	102 259
Ac [Rn] 7s ² 6d ¹ Actini	Th [Rn] 7s ² 6d ² Tori	Pa [Rn] 7s ² 5f ² 6d ¹ Protactini	U [Rn] 7s ² 5f ³ 6d ¹ Urani	Np [Rn] 7s ² 5f ⁴ 6d ¹ Neptuni	Pu [Rn] 7s ² 5f ⁶ Plutoni	Am [Rn] 7s ² 5f ⁷ Americi	Cm [Rn] 7s ² 5f ⁷ 6d ¹ Curi	Bk [Rn] 7s ² 5f ⁹ Berkeli	Cf [Rn] 7s ² 5f ¹⁰ Californi	Es [Rn] 7s ² 5f ¹¹ Einsteni	Fm [Rn] 7s ² 5f ¹² Fermi	Md [Rn] 7s ² 5f ¹³ Mendelevi	No [Rn] 7s ² 5f ¹⁴ Nobeli

SISTEMA PERIÒDIC

Química 2n Batx

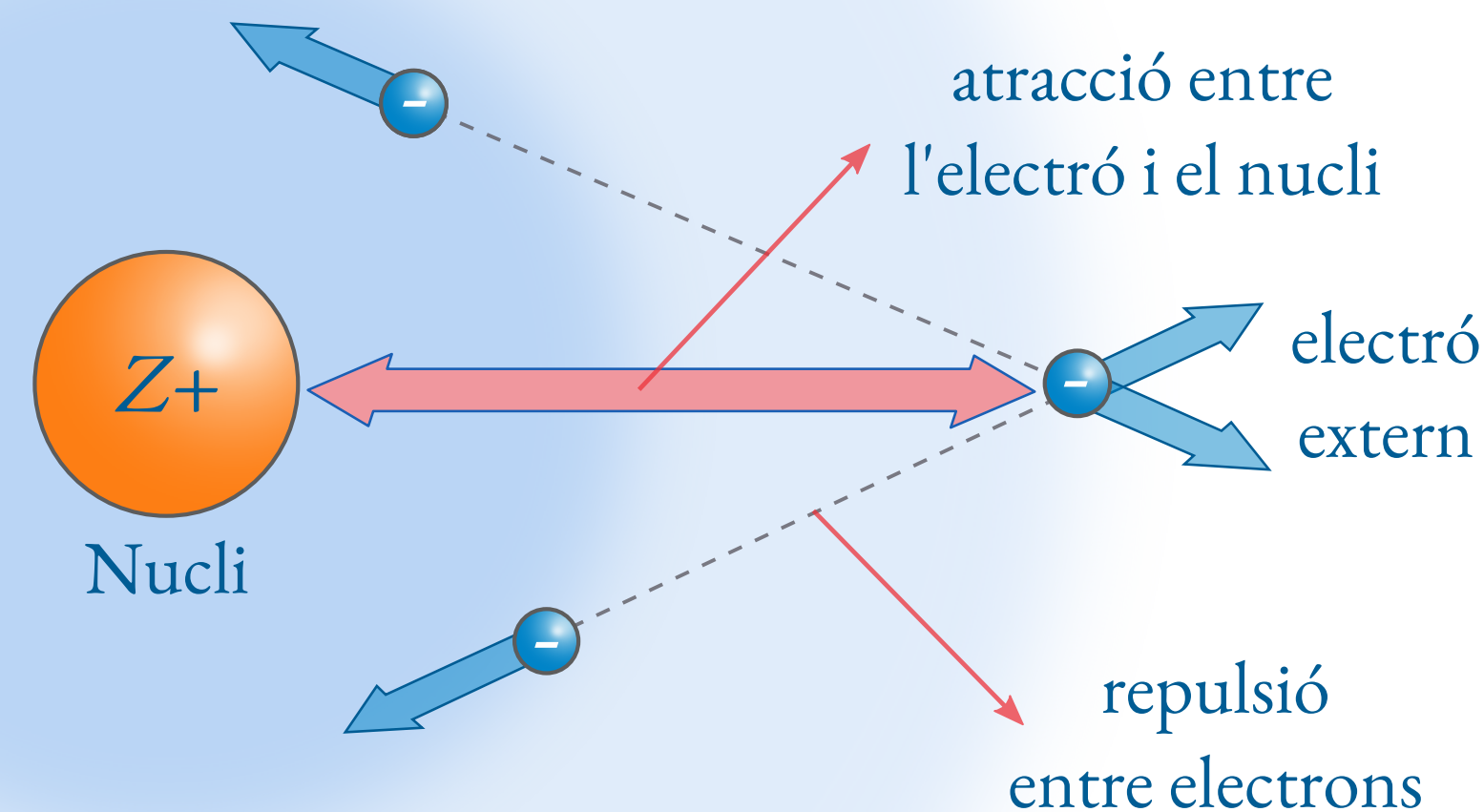
Rodrigo Alcaraz de la Osa. Traducció: Òscar Colomar (@ocolomar)

Apantallament i càrrega nuclear efectiva

Apantallament

L'efecte pantalla o **apantallament**, a , consisteix en la **atenuació** de la **força d'atracció** del nucli sobre un electró, degut a la **repulsió** amb altres **electrons**. Com més allunyat estigui un electró del nucli, més apantallat estarà.

Traduïda de [https://chem.libretexts.org/Courses/University_of_California_Davis/UCD_Chem_110A%3A_Physical_Chemistry_I/UCD_Chem_110A%3A_Physical_Chemistry_I_\(Koski\)/Text/07%3A_Approximation_Methods/7.2%3A_The_Variational_Method](https://chem.libretexts.org/Courses/University_of_California_Davis/UCD_Chem_110A%3A_Physical_Chemistry_I/UCD_Chem_110A%3A_Physical_Chemistry_I_(Koski)/Text/07%3A_Approximation_Methods/7.2%3A_The_Variational_Method).

Càrrega nuclear efectiva

Es tracta de la **càrrega positiva neta**, Z_{eff} , que experimenta un electró degut a l'apantallament. La càrrega nuclear efectiva **augmenta** d'esquerra a dreta al llarg d'un **període** i és **constant** al llarg d'un **grup**.

Les **regles de Slater** ens permeten calcular-la, seguint l'expressió:

$$Z_{\text{eff}} = Z - a,$$

on Z és el nombre atòmic de l'element i a l'apantallament que pateix l'electró, considerant que els electrons *de core* (interns) produeixen un major apantallament respecte a aquells que es troben en el seu mateix nivell energètic:

$$\begin{aligned} \text{electrons de core (interns)} &\rightarrow a = 1 \\ \text{electrons de valència (mateix nivell)} &\rightarrow a < 1 \end{aligned}$$

EXEMPLE: àtom de beril·li (${}_4\text{Be}$) $\rightarrow 1s^2 2s^2$

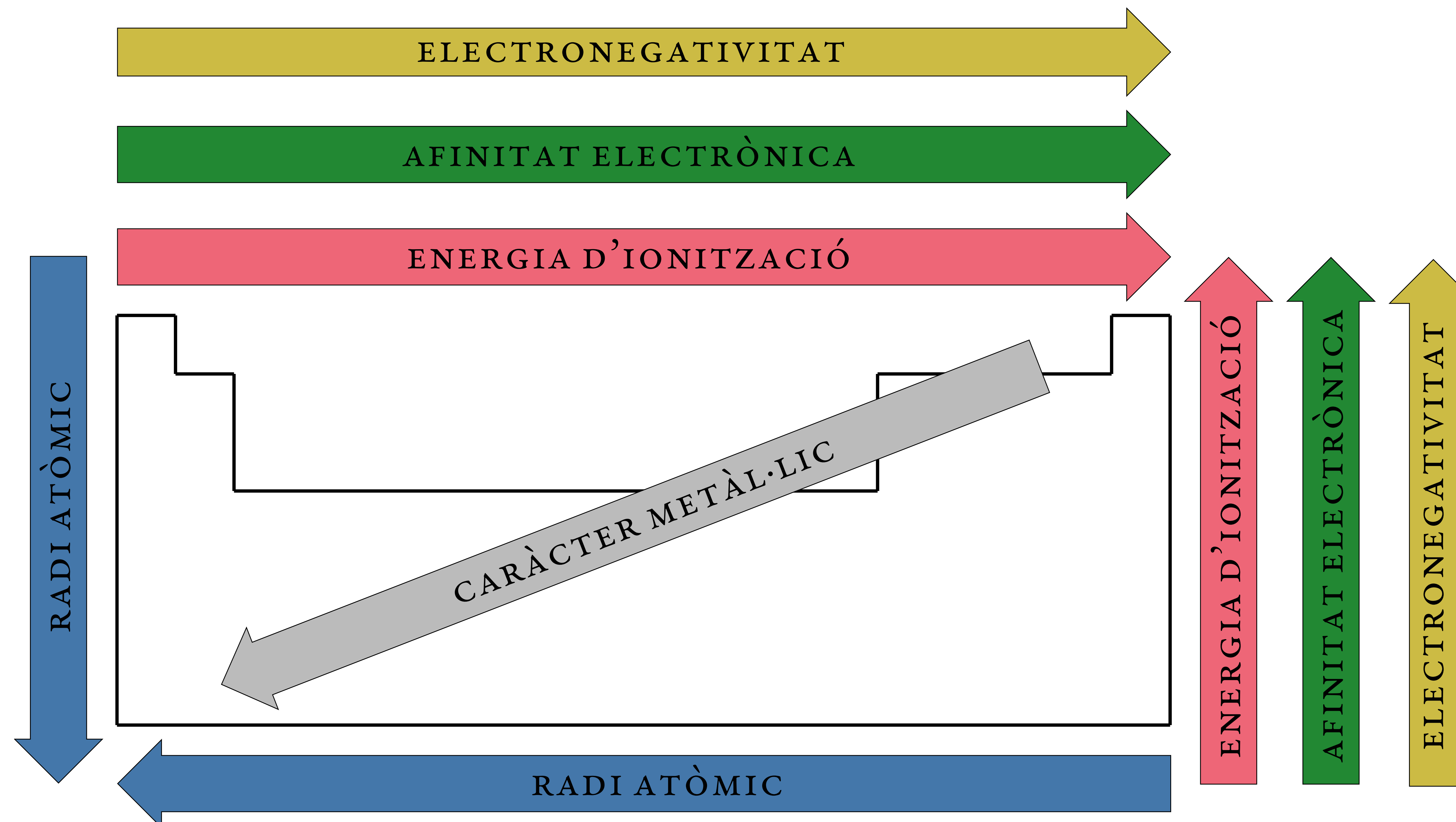
Cadascun dels dos electrons de valència pateix el següent apantallament:

Electrons de core $1s^2$ Cadascun d'ells produeix un apantallament màxim: $a = 2$.

Electrons de valència $2s^1$ $a < 1$.

Sent l'apantallament total $2 < a < 3$, per tant $1 < Z_{\text{eff}} < 2$.

Propiedades periódicas

Radi atòmic r

Definim el **radi atòmic** d'un element com la **meitat** de la **distància internuclear** mínima que presenta una **molècula diatòmica** d'aquell element en estat sòlid.

Al llarg d'un període La **càrrega nuclear efectiva augmenta**, els **electrons** de valència són **més atrets** pel nucli i per tant **disminueix** el **radi atòmic**.

Al llarg d'un grup La **càrrega nuclear efectiva és constant** però **augmenta** el nombre de **capes**, per tant el **radi atòmic augmenta**.

Radi iònic

És el **radi** que presenta un **ió** monoatòmic en un **crystal·lí iònic**.

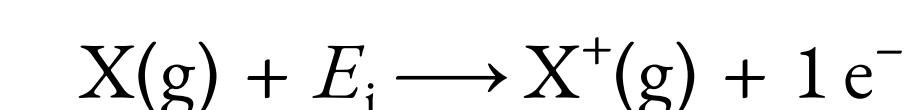
Cations Tenen un **menor nombre** d'electrons, per tant l'**apantallament** patit pels electrons de valència és **menor**, **augmentant** en conseqüència la **càrrega nuclear efectiva** que experimenten i provocant que tinguin un **menor radi** atòmic que els seus elements neutres de referència.

Anions Tenen un **major nombre** d'electrons, per tant l'**apantallament** patit pels electrons de valència és **major**, **disminuint** en conseqüència la **càrrega nuclear efectiva** que experimenten i provocant que tinguin un **major radi** atòmic que els seus elements neutres de referència.

$$r_{\text{catió}} < r_{\text{neutre}} < r_{\text{anió}}$$

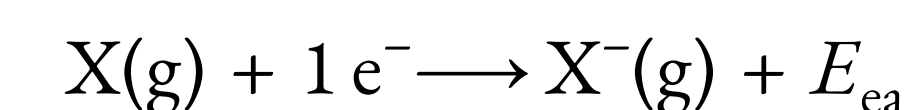
Potencial d'ionització E_i

Definim el **potencial** o **energia d'ionització** com la mínima **energia** que s'ha de **proporcionar** a un àtom neutre, X , en estat gasós i en el seu estat electrònic fonamental, per **extreure** un **electró** de la seva escorça, formant un catió X^+ .

Afinitat electrònica E_{ea}

L'**afinitat electrònica** és l'**energia alliberada** quan un àtom neutre, X , en estat gasós i en el seu estat fonamental, **capta** un **electró**, formant un anió X^- .

Electronegativitat χ

L'**electronegativitat** és una **mesura** de la **tendència** d'un àtom a **atreure** un parell d'**electrons** que comparteix amb un altre àtom al que està unit mitjançant un enllaç químic.

Al llarg d'un període La **càrrega nuclear efectiva augmenta**, els **electrons** de valència són **més atrets** pel nucli i per tant **augmenten** l'**energia d'ionització**, l'**afinitat electrònica** i l'**electronegativitat**.

Al llarg d'un grup la **càrrega nuclear efectiva és constant** però **augmenta** el **radi**, per tant els **electrons** són **menys atrets** i per tant **disminueixen** l'**energia d'ionització**, l'**afinitat electrònica** i l'**electronegativitat**.